

УДК 335.7:368.338.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.11>**Карнаушенко А.С.**

кандидат економічних наук,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Кропивницький
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1813-2792>

Петренко В.С.

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та підприємництва,
Херсонський державний університет, м. Івано-Франківськ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8336-7665>

Боровік Л.В.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки,
Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7200-0497>

Karnaushenko Alla

Kherson State Agrarian and Economic University, Kropyvnytskyi

Petrenko Viktoriaa

Kherson State University, Ivano-Frankivsk

Borovik Liubov

Kherson National Technical University, Khmelnytskyi

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ СТРАХУВАННЯ

CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE EUROPEAN INSURANCE MARKET

Ринок страхування перебуває на шляху до глобальних змін. Тому виникає потреба в дослідженні сучасних тенденцій та перспектив подальшого розвитку ринку європейського ринку страхування, так як він має колосальний вплив на страхування в Україні. У статті європейський ринок розглядається зі сторони глобалізаційних процесів, які відбуваються в світовій економіці. Також було визначено центральне місце у системі регулювання страхового ринку будь-якої країни та виявлено, що провідне місце в розвитку страхування займають держані органи та органи страхового нагляду, які регулюють, контролюють та гарантують страховий ринок. В дослідженні встановлено, що європейський попит на страхування має тенденції до зростання, хоча кожна країна має індивідуальні особливості розвитку страхового ринку. Так, страхові ринки Болгарії, Польщі та Німеччини зберігають стабільність і мають перспективний напрямок розвитку, що в прогнозі можна розцінювати як винятково позитивний результат незважаючи на вагомі виклики, які виникли перед економікою та суспільством країн – політична та економічна нестабільність, потенційна стійка інфляція в країнах та проблеми з ланцюгом поставок товарів. І така позитивна тенденція розвитку страхового ринку зберігається в більшості Європейських країн, хоча згідно останніх прогнозів Fitch Ratings-Frankfurt/London страховий сектор може змінитися з позитивно-стабільного на повільно-зменшувачийся, в тому випадку якщо збережеться висока інфляція та зросте відсоткова ставка. Переглянувши звіти Fitch Ratings виявлено, що європейський сектор страхування Life найбільше зазнаватиме збитків в Італії, Великобританії та Франції, а ось сектор страхування життя з великою кількістю традиційних страхових полісів, забезпечених немалою кількістю активів з більш коротким терміном дії будуть стримувати підвищення процентних ставок.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що європейський ринок страхування має тенденції до поступового зростання, але під впливом зовнішніх факторів все може змінитися з позитивного на негативне.

Ключові слова: страхування, ринок страхування, розвиток економіки, диверсифікація ризиків, європейський страховий ринок, глобальна економіка.

The insurance market is on the way to global changes. Therefore, there is a need to study modern trends and prospects for further market development of the European insurance market, as it has a colossal impact on insurance in Ukraine. The article examines the European market from the point of view of globalization processes taking place in the world economy. The central place in the system of regulation of the insurance market of any country was also determined, and it was found that the leading place in the development of insurance is occupied by state bodies and insurance supervisory bodies, which regulate, control and guarantee the insurance market. The study found that the European demand for insurance has a tendency to grow, although each country has individual characteristics of the development of the insurance market. Thus, the insurance markets of Bulgaria, Poland and Germany maintain stability and have a promising direction of development, which in the forecast can be regarded as an exceptionally positive result despite the significant challenges that have arisen before the economy and society of the countries – political and economic instability, potential stable inflation in the countries and problems with the supply chain of goods. And such a positive trend in the development of the insurance market persists in most European countries, although according to the latest forecasts of Fitch Ratings-Frankfurt/London, the insurance sector may change from positive-stable to slowly-decreasing if high inflation persists and interest rates rise. After reviewing the Fitch Ratings reports, it was found that the European life insurance sector will suffer the most losses in Italy, Great Britain and France, but the life insurance sector with a large number of traditional insurance policies, secured by a considerable number of assets with a shorter duration will restrain the increase in interest rates. As a result of the conducted research, it was established that the European insurance market has tendencies towards gradual growth, but under the influence of external factors, everything can change from positive to negative.

Key words: insurance, insurance market, economic development, risk diversification, European insurance market, global economy.

Постановка проблеми. Світовий ринок страхування стоїть перед глобальними викликами: економічна нестабільність, пандемія, посилення регуляторних вимог, природні ризики, зниження окупності інвестицій, загострення конфліктних ситуацій в світі – ось лише деякі чинники, виявлені в результаті дослідження Економік Intelligence Unit під час опитування 322 керівників страхових посередницьких компаній щодо перспектив розвитку галузі до 2030 року [1].

Економічна нестабільність, пандемія та війна в Україні запустила величезну кількість процесів, які стають викликами для європейського страхового ринку. За період пандемії, ризик збільшення коефіцієнта збитковості зафіксовано в таких видах страхування як страхування по втраті роботи, страхування по іпотечним кредитам, цивільно-правова відповідальність (автострахування) та туристичне страхування подорожей. Падіння відсоткових ставок, зростання безробіття, ймовірне зниження попиту на групове страхування, можлива енергетична криза в ЄС та погіршення економічних умов створюють загрозу європейському страховому сектору та є серйозною проблемою для страхових компаній.

Для того, щоб підготуватися до майбутніх глобальних змін представники страхового ринку оновлюються та змінюють архітектуру своєї діяльності. Поглиблення спеціалізації, перехід від традиційних видів страхування до цифрових платформ, створення нових крос-секторальних продуктів саме такі нововведення впроваджують світові та європейські лідери страхового ринку вже зараз. Адже, саме від ефективних дій сьогодні та прийнятих рішень керівниками страхових компаній, наглядових та регулюючих органів буде залежати подальший розвиток страхових компаній у глобальному масштабі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Європейський та світовий ринок страхування є актуальним дослідженням серед вітчизняних та зарубіжних науковців.

Згідно пошукової системи вільного доступу Google Scholar починаючи з 2018 р. зафіксовано більше 16 тис. наукових досліджень вітчизняних вчених, які стосуються дослідження європейського ринку страхування, більше 15 тис. – стосуються світового ринку страхування та більше 17 тис. результатів щодо розвитку глобального ринку страхування. Так, Г. Куліна та Я. Фаріон [2] у своєму дослідженні виявили основні новації у сфері страхування та зазначали, що більшість сьогоденних змін, які відбуваються на страховому ринку пов'язані з розвитком цифрової економіки, ринком робототехніки, ризиками кібератак та підвищеною інформатизацією суспільства. С. Похилько та А. Омелченко зазначали, що «розвиненість страхового ринку не забезпечує абсолютне зменшення ризикових подій, а гарантує захист та допомагає пом'якшити та зменшити наслідки від них. Задля покращення та рівномірного розвитку страхового ринку в кожній країні необхідно оцінити та проаналізувати теперішній стан світового ринку та дослідити факторну залежність обсягу страхових премій, як критеріального показника стану світового страхового ринку...» [3]. В. Братюк стверджує, що «динамічні зміни, які відбуваються сьогодні в розвитку держави, зумовлюють необхідність дослідження сучасних тенденцій та пошуку напрямів регулювання страхового ринку. Страховий ринок України перебуває на етапі розвитку та потребує інтеграції у світовий простір» [4]. Дуже багато наукових досліджень стосуються досвіду розвитку страхового ринку окремих європейських країн таких як Польща, Болгарія, Латвія, Литва та можливість його адаптація до української сучасності.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає в оцінці та аналізі сучасного стану європейського ринку страхування та його подальший розвиток з урахуванням економічної нестабільності, пандемії та війни в Україні.

Виклад основного матеріалу. Однією з головних рис розвитку світової економіки на сучасному етапі є швидкі темпи глобалізаційних процесів. Найчастіше термін «глобалізація» використовується разом з поняттям «світова економіка», можливо також виокремити політичний, культурний, комунікаційний аспекти глобалізації. Таким чином, глобалізаційні процеси виходять за економічні рамки і охоплює майже всі сфери діяльності.

Сучасна фінансова система складається з національних фінансових ринків (що включають страхові). Одним із результатів глобалізації є зближення, конвергенція фінансових систем та глобалізація міжнародних ринків. Так, міжнародний страховий ринок може розглядатися як сукупність економічних відносин між його учасниками щодо транскордонних угод купівлі-продажу страхових послуг.

Об'єктивною передумовою, що визначила глобалізацію світового ринку страхових послуг, став розвиток та поглиблення міжнародного поділу праці. У цілому глобалізаційні процеси переважають у всіх галузях, означає інтернаціоналізацію економіки, злиття ринків, концентрацію капіталу, створення загальних умов законодавчої бази бізнесу.

Сьогодні на світовому ринку відбувається посилена інтеграція страхування як наслідок глобалізаційного процесу, тому розробляються загальні умови страхування та перестраховування. Важливу роль в запозиченні механізмів страхування відіграють різні партнери страхових компаній до яких відносять перестраховиків, аварійних комісарів та асистентські служби [5].

Процеси глобалізації світових фінансових ринків тягнуть за собою ризики, які пов'язані з неконтрольованим рухом капіталу, транскордонними торговими операціями, розподілом та перерозподілом фінансових ресурсів між учасниками міжнародних економічних відносин. У зв'язку з цим значно зростає роль національного та міжнародного регулювання світового фінансового ринку в т.ч. і страхового. Основною причиною втручання держави в економічні відносини суб'єктів господарювання слугують «ринкові провали», коли ринок без зовнішнього впливу, тільки за рахунок конкуренції, не може генерувати ефективні соціально-економічні рішення.

Виділити універсальну загальноприйняту модель розвитку страхового ринку у світі майже не можливо, адже кожна національна економіка унікальна та перебуває у постійному пошуку найбільш прийнятної моделі саме для конкретної держави, що поєднує саморегулювання ринку, державний вплив на нього та вільне функціонування ринкових суб'єктів. Для будь-якого ринку, співвідношення аспектів державного регулювання та саморегулювання залежить від стадії розвитку на якій знаходиться ринок і специфічних особливостей поведінки його учасників.

Гармонійне поєднання різних методів формує гарні умови інтенсивного розвитку страхового ринку. Сучасна українська практика формування інфраструктури ринку відображає посереднє втручання з боку держави разом із досить низькою активністю учасників ринку [6].

Розвинена система страхування звільняє державу від додаткових фінансових витрат спричинених несприятливими погодними умовами, необхідність компенсації яких покладається на державу. Тим самим розвинена система страхування дозволяє більш ефективно використовувати державний бюджет. На рівні держави реалізується ще одна важлива роль страхування – функція соціального захисту населення. Реалізується дана функція шляхом створення та функціонування спеціальних страхових фондів, що формуються на рівні держави. Державні страхові фонди формуються з метою національної безпеки та соціальної підтримки за рахунок обов'язкових платежів громадян та юридичних осіб.

Формування страхового ринку впливає низка факторів (рис. 1).

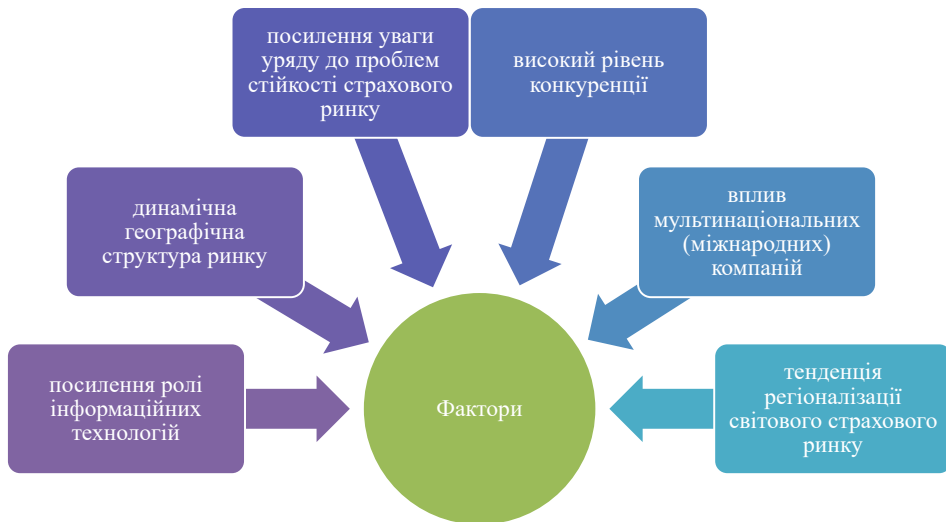

Рис. 1. Фактори, що впливають на формування ринку страхування

Центральне місце у системі регулювання страхового ринку будь-якої країни займають органи страхового нагляду, які мають статус державних органів виконавчої влади, функціонально відокремлені та поєднують функції регулювання та контролю страхового ринку. У різних країнах органи страхового нагляду можуть підпорядковуватися або включатися до структури різних відомств, проте при цьому вони мають достатній ступінь самостійності в прийнятті рішень.

Головним наглядовим органом європейського страхового ринку є організація «Європейське страхування» (Insurance Europe), яка функціонує з 1953 року. У багатьох країнах Європейського Союзу органи страхового нагляду інституційно відокремлені та повністю незалежні, у тому числі у Франції (комісія страхового контролю), Німеччині (федеральне відомство з нагляду за страховою діяльністю), а в Швеції (страхо-

вий інспекторат). У всіх регіонах діють відділи з нагляду за страховими операціями. У Великобританії ці функції покладені на Департамент торгівлі, та промисловості, що входить до його складу, а страховий відділ веде регулюючу діяльність [7].

Розвиток інформаційних технологій усуває або набагато зменшує тимчасові та географічні бар'єри між страховими компаніями та покупцем страхових послуг, що дозволяє відмовитися від особистого контакту, що збільшує попит на послуги страховиків, а споживач отримує більш високу корисність у розрахунку на одиницю витрат.

Європейський попит на страхування має тенденції до зростання, хоча кожна країна має індивідуальні особливості розвитку страхового ринку. Так, Згідно даних Асоціація на Българските Застрахователи [8] за перше півріччя 2022 р. встановлено, що страховий ринок Болгарії зберігає стабільність і перспективний напрямок розвитку, що в прогнозі можна розцінювати як винятково позитивний результат незважаючи на вагомі виклики, які виникли перед економікою та суспільством країни – політична та економічна нестабільність, потенційна стійка інфляція в країні та проблеми з ланцюгом поставок товарів в зв'язку з пандемією в 2021 р. та війною в Україні в 2022 р. Загалом в Болгарії валовий дохід страхового ринку станом на 01.07.2022 р. досяг 930,21 млн. євро, при цьому зростання на річній основі порівняно з аналогічним періодом 2021 р. становить 9,8%, також спостерігається збільшення виплачених виплати на 9,3% порівняно з тим аналогічним періодом 2021 р. і становлять 361,04 млн євро. Що стосується загального ринку страхування, крім страхування життя, то зафіксовано зростання премійного доходу на 10,3% на річній основі, станом на 01.07.2022 р. становив 764,77 млн. євро. Страхові премії виплачені в розмірі 293,1 млн євро, в порівнянні з 2021 р. вони збільшилися на 7,6 %. Автострахування залишається домінуючим видом страхування в Болгарії. За страхуванням «Цивільної відповідальності» автомобілістів премійний дохід становив 306,74 млн. євро, і зростання в порівнянні з 2021 р. становить 1,4%. Страхування «Каско» зберігає тенденції до значного зростання премійного доходу на рівні 15% в вартісному вираженні становила 209,84 млн. євро.

Аналізуючи стан Польського страхового ринку на основі даних статутної організації галузевого самоврядування Polska Izba Ubezpieczeń [9], встановлено, що валова премія банківського страхування становить 0,57 млрд євро станом на 01.07.2022 р., що більше в порівнянні з аналогічним періодом 2021р. на 79,8%. Загалом по банківському страхуванні нарахована премія в розмірі 0,33 млрд євро, що більше на 71,7% в порівнянні з 2021 р. Частка банківського страхування в загальному обсязі страхового ринку становить 14,8%, зменшилося на 4,8% порівняно з аналогічним періодом 2021 р. Загальна сума по укладеним договорам за продуктами захисту становила 0,23 млрд євро, даний показник збільшився на 6,2 % в порівнянні з 2021 р. Валова премія становить 0,24 млрд євро, що відповідає динаміці 93,9%, частка банківського страхування в загальному обсязі страхування становить 4,6%, даний показник зменшився на 0,7% порівняно з 01.07.2021 р. На кінець 2 кварталу 2022 року загальна кількість укладених договорів страхування становить 18,6 млн. шт.

Згідно офіційних даних Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft (GDV) [10], галузь страхування в Німеччині стабільна, незважаючи на пандемію, і завершилася невеликим зростанням премійних доходів у 2021 р. та становила 220,96 млрд євро це на 1,7% більше, ніж у попередньому році. У 2020 році німецькі страхові компанії уклали більше 454 млн. договорів, тобто майже кожне домогосподарства та компанія в країні захищена страховим договором. Страхові виплати (виплачені виплати) становили 165 млрд євро та мають незначну негативну динаміку в порівнянні з попереднім роком.

І така позитивна тенденція розвитку страхового ринку зберігається в більшості Європейських країн, хоча згідно останніх прогнозів Fitch Ratings-Frankfurt/London страховий сектор може змінитися з позитивно-стабільного на повільно-зменшуючийся, в тому випадку якщо збережеться висока інфляція (рис. 2) та зросте відсоткова ставка [11]. Інфляція – ключовий середньостроковий ризик у загальному страхуванні.

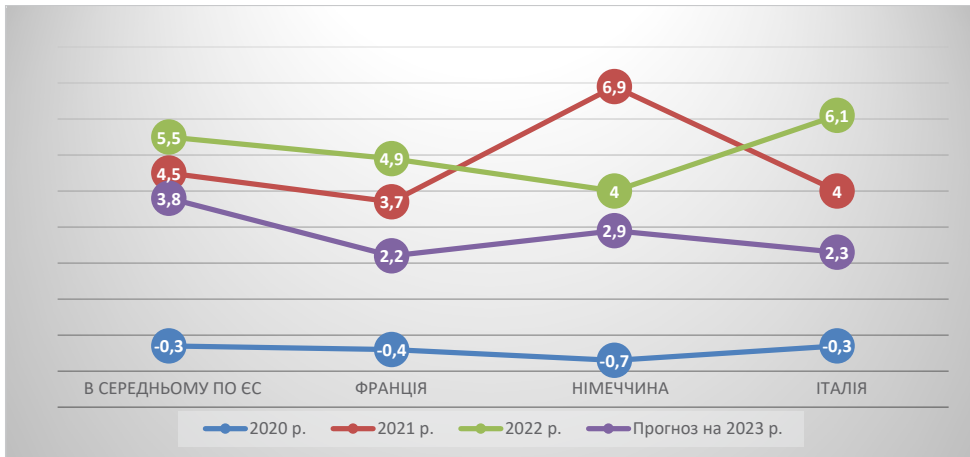

Рис. 2. Інфляції за період 2020–2022 рр., з урахуванням прогнозу на 2023 р.

В звіті Fitch Ratings зазначено що страхування non-Lif найбільше постраждає при вище зазначеному сценарію, особливо з високою часткою довгострокового бізнесу, де вплив інфляції вищий, ніж очікувалося та може призвести до дефіциту резервів. Висока інфляція також може призвести до тиску на маржу для компаній із короткостроковими договорами, тому що зберігається висока конкуренція та обмежені можливості підвищення ціни на страхові продукти.

В прогнозі Fitch Ratings зазначено, що європейський сектор страхування Life найбільше зазнаватиме збитків в Італії, Великобританії та Франції (рис. 3). Італія має високу частку довгострокового страхування цивільної відповідальності власників

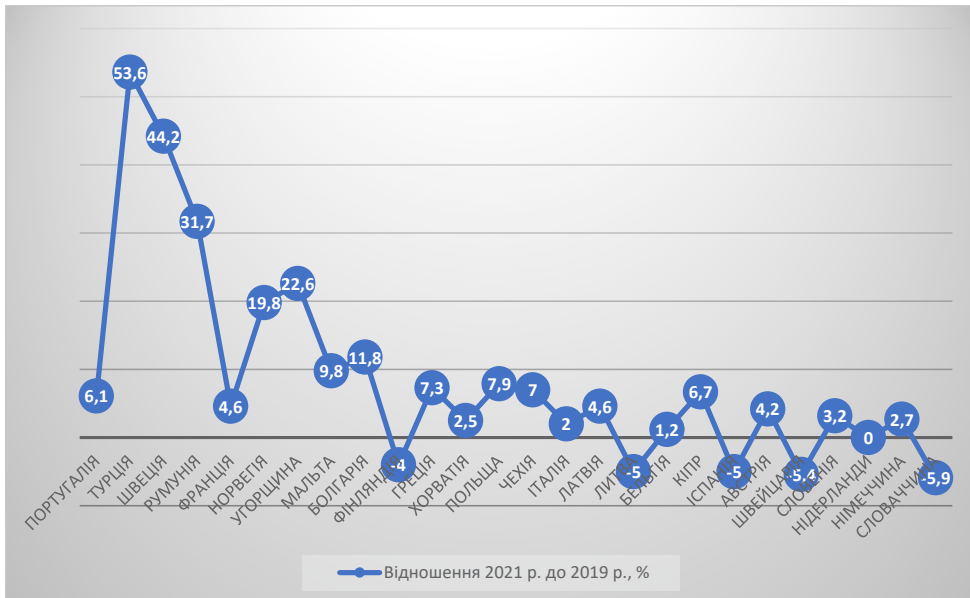

Рис. 3. Динаміка загальних випланих премій по страхових договорах у відношенні 2021 р. до 2019 р., %

транспортних засобів, ринок Великої Британії є особливо конкурентоспроможним, але під впливом глобальних процесів може втратити свою стабільність. Французькі страховики вже стикаються з вимогами уряду надавати знижки клієнтам, які особливо залежні від інфляції.

Сектори страхування життя з великою кількістю традиційних страхових полісів, забезпечених немалою кількістю активів з більш коротким терміном дії будуть стримувати підвищення процентних ставок. Підтвердженням цього є французький та німецький сектори страхування життя, які мають позитивний вплив на капітал та середньостроковий прибуток, в результаті чого відбувається компенсація від підвищення волатильності інвестицій, збільшення показників збитковості страхових доходів та зниження обсягів нових страхових договорів, а волатильність фінансового ринку та зниження вартість активів негативно позначиться на маржі в секторі страхування життя [11].

На сьогодні спостерігається найсильніше підвищення тарифів на страхування за останні 20 р. за комерційними напрямками страхування, страхові премії зростуть на 10%, тобто будуть становити вище ніж в період до пандемії, а до кінця 2022 року світовий ринок страхування перевищить \$7 трлн. Це пов'язано з тим, що в 2020 р. реальні страхові премії впали на 1,3%, що становить приблизно третину падіння ВВП. Як і очікувалося, премії на ринках, що розвиваються, трималися краще (+0,8%), ніж в розвинених (-0,8%).

Пандемія закріпила позитивні зрушення у парадигмі страхування. Одина із них – це значне зростання проінформованості про ризики як потужний драйвер попиту. У 2020 р. глобальні страхові премії зі страхування здоров'я та захисту життя зросли на 1,9% та 1,7% відповідно, незважаючи на соціальне дистанціювання, що впливає на процес продажу.

Компанії, які постраждали в період пандемії стали потенційними клієнтами страхових компаній, які підвищили проінформованість про страхування ланцюжків поставок та про наявність кіберризиків. Фіксується збільшення попиту на страхування операції в мережі Інтернет. В зв'язку з цим страховим компаніям необхідно розробляти більше цифрових страхових продуктів та таким чином посилювати взаємодію зі своїми клієнтами [12].

Swiss Re зафіксували зростання сегменту нонлайф у 2021 р. на 2,8%, та очікує, що європейські обсяги премій нонлайф-сегменту в 2022 р. також матимуть тенденцію до зростання, оскільки значне підвищення цін на комерційні лінії залишаються головними страховими проектами. Для особистого страхування зростання буде більш повільним, оскільки страхування лайф зазнає конкурентного тиску і зафіксується на допандемійного періоду [13].

Swiss Re очікує стабільної рентабельності андеррайтингу, не пов'язаного зі страхуванням життя, оскільки підвищення ставок щодо комерційних страхових продуктів компенсує зростання вимог щодо зобов'язань у США та глобального автопрому. Компаній з перестраховання також очікує на сильне відновлення глобальних премій зі страхування життя що перевищить 4% у 2022 році завдяки впливу COVID-19 на поінформованість споживачів про ризики. Дана інформація про стимулює зростання попиту на страхування від ризиків, тоді як накопичувальне страхування буде розвиватися завдяки стійкого відновлення доходів клієнтів страхування. Очікується, що цього року загальні глобальні страхові премії зі страхування життя перевищать \$3 трлн, переважно вони будуть укладені в розвинених країнах, враховуючи їхню велику частку у світі [14].

У 2020 році ринок скоротився на 4,4% у реальному вираженні через слабкість накопичуваного страхування, що становить 81% загального портфеля послуг зі страхування життя. Swiss Re очікує помірного підвищення рентабельності сектора страхування життя до рівня, що передре пандемії 2021 р. з відновленням у всіх сферах бізнесу.

Висновки. Тенденції та перспективи розвитку страхового ринку в найближчій перспективі будуть спрямовані за наступними напрямками: ринки розвинутих країн будуть перебувати під негативним впливом рецесії в їх економіці, що виражатиметься в низьких темпах зростання страхового ринку, основними драйверами якого будуть виступати країни, що розвиваються; диспропорція у зростанні ринків розвинутих країн та країн, що розвиваються, збережеться, що буде виражатися у випереджальному зростанні європейського ринку за рахунок ринків країн, що розвиваються; диспропорція в обсягах страхових ринків розвинутих країн, що розвиваються, у перспективі знижуватимуться. Однак повний паритет між цими ринками виникне лише у віддаленій перспективі; провідниками глобалізації на європейському страховому ринку будуть найбільші корпорації, які за рахунок процесів злиття та поглинання розширюватимуть свою присутність на національних ринках; ряд тенденцій світових демографічних процесів створює передумови у розвиток страхового ринку. Однією з таких передумов стає властива розвиненим ринкам тенденція «старіння» населення, що закономірно призводить до нарощування обсягів страхових операцій на окремих сегментах ринку [11–17].

Отже, в результаті вищевикладеного можна виділити основні тенденції розвитку сучасного європейського страхового ринку: позитивний довгостроковий тренд розвитку європейського страхового ринку; визначальний розвиток сектора страхування життя на європейському страховому ринку; утримання лідируючих позицій Західною Європою у секторі страхування життя; зростання кількості та масштабності збитків від природних катастроф, що потребує державної підтримки при наданні страхового захисту з цього виду ризиків; актуалізація потреби у страховому захисті від наслідків терористичних атак; посилення ролі європейських перестраховальників та залучення до перестраховання капіталу нових спеціальних фінансових інструментів; необхідність перегляду ролі, форм та обсягу участі держави у покритті катастрофічних збитків; значне збільшення гнучкості страхових продуктів завдяки масовому застосуванню мобільних та цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. The Economist Intelligence Unit. Digital Adoption in the Insurance Sector from Ambition to Reality? EIU. 2015. P. 3. Insurance Market Outlook 2017/2018.
2. Кулина Г., Фаріон Я. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2017. Вип. 3. С. 48–59.
3. Похилько С. В., Омелченко А. О. Дослідження факторів впливу на стан світового страхового ринку. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. № 1. С. 144–154.
4. Братюк В. Сучасний стан страхового ринку в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2022. № 12. С. 37–45.
5. World insurance: the recovery gains pace. Swiss Re sigma No 3/2021. URL: <https://forinsurer.com/files/file00707.pdf> (дата звернення: 25.11.2022).
6. Тенденції розвитку світового страхового ринку. URL: <https://research-journal.org/economical/tendencii-razvitiya-mirovogo-straxovogo-rynka> (дата звернення: 25.11.2022).
7. Світовий ринок страхування на кінець 2022 року перевищить \$7 трлн. Звіт Sigma Swiss Re. URL: <https://forinsurer.com/news/21/08/04/40140> (дата звернення: 25.11.2022).
8. Стабилност на застрахователния пазар през първите шест месеца на 2022 г. URL: https://www.abz.bg/bg_BG/news/stabilnost-na-zastrahovatelniya-pazar-prez-purvite-shest-mesetsa-na-2022-g-2014.html (дата звернення: 25.11.2022).
9. Rynek bancassurance po II kw. 2022 r. URL: <https://piu.org.pl/rynek-bancassurance-po-ii-kw-2022-r/> (дата звернення: 25.11.2022).
10. Der Versicherungsmarkt Deutschland im Blick. URL: <https://www.versicherungsforen.net/schaden-leistung/der-versicherungsmarkt-deutschland-im-blick> (дата звернення: 25.11.2022).
11. European Insurance Sector Outlooks at Risk from Inflation, Rising Rates. URL: <https://www.fitchratings.com/research/insurance/european-insurance-sector-outlooks-at-risk-from-inflation-rising-rates-05-09-2022> (дата звернення: 25.11.2022).

12. Бойко В. Сучасні тренди агостраховання як інструмент ризик-менеджменту. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2020. № 2. С. 69–77. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/50> (дата звернення: 13.11.2022).

13. Руснак А. В., Карнаушенко А. С., Петренко В. С. Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 5–10.

14. Карнаушенко А. С. Ефективність впровадження технології блокчейн в сферу страхування. *Ефективна економіка*. 2022. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.11.29>

15. Найбільші ринки, що розвиваються, у 2019 р. за щільністю страхування. URL: <https://www.statista.com/statistics/276068/insurance-penetration-in-selected-emerging-countries-worldwide/#:~:text=Insurance%20density%20is%20used%20as,population%20of%20a%20given%20country> (дата звернення: 25.11.2022).

16. Life and non-life insurance penetration in selected countries worldwide in 2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/381174/insurance-penetration-in-selected-countries-worldwide/> (дата звернення: 25.11.2022).

17. Татарин Н., Лопушанський Р., Лука П. Модернізація ринку страхування України в умовах пандемії COVID-19. *Економіка та суспільство*. 2021. 25. С. 25–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-48>

References:

1. The Economist Intelligence Unit. Digital Adoption in the Insurance Sector from Ambition to Reality? (2015) EIU. P. 3. Insurance Market Outlook 2017/2018.

2. Kulyna H., Farion Ya. (2017) Cvitovyy rynek strakhovykh posluh v umovakh zminy paradyhmy hlobal'noho ekonomichnoho rozvytku [The world market of insurance services in the conditions of a change in the paradigm of global economic development]. *Svit finansiv*, vol. 3, pp. 48–59.

3. Pokhyl'ko S. V., Omel'chenko A. O. (2021) Doslidzhennya faktoriv vplyvu na stan svitovoho strakhovoho rynku [Study of influencing factors on the state of the world insurance market]. *Visnyk Sums'koho derzhavnogo universytetu. Seriya Ekonomika*, no. 1, pp. 144–154.

4. Bratyuk V. (2022) Suchasnyy stan strakhovoho rynku v Ukraini [Current state of the insurance market in Ukraine]. *Tavriys'kyi naukovyy visnyk. Seriya: Ekonomika*, no. 12, pp. 37–45.

5. World insurance: the recovery gains pace. Swiss Re sigma No 3/2021. Available at: <https://forinsurer.com/files/file00707.pdf> (accessed 25 November 2022).

6. Tendentsiyi rozvytku svitovoho strakhovoho rynku [Development trends of the world insurance market]. Available at: <https://research-journal.org/economical/tendencii-razvitiya-mirovogo-straxovogo-rynka> (accessed 25 November 2022).

7. Svitovyy rynek strakhuvannya na kinets' 2022 roku perevyshchyt' \$7 trln. Zvit Sigma Swiss Re [The global insurance market will exceed \$7 trillion by the end of 2022. Report by Sigma Swiss Re]. Available at: <https://forinsurer.com/news/21/08/04/40140> (accessed 25 November 2022).

8. Stablynost na zastrakhovatelnyya pazar prez pryte shest mesetsa na 2022 h. [Stability of the insurance market during the first six months of 2022]. Available at: https://www.abz.bg/bg_BG/news/stabilnost-na-zastrahovatelnyya-pazar-prez-purvite-shest-mesetsa-na-2022-g-2014.html (accessed 25 November 2022).

9. Rynek bancassurance po II kw. 2022 r. URL: <https://piu.org.pl/rynek-bancassurance-po-ii-kw-2022-r/> (accessed 25 November 2022).

10. Der Versicherungsmarkt Deutschland im Blick. Available at: <https://www.versicherungsforen.net/schaden-leistung/der-versicherungsmarkt-deutschland-im-blick> (accessed 25 November 2022).

11. European Insurance Sector Outlooks at Risk from Inflation, Rising Rates. Available at: <https://www.fitchratings.com/research/insurance/european-insurance-sector-outlooks-at-risk-from-inflation-rising-rates-05-09-2022> (accessed 25 November 2022).

12. Bojko V. (2020) Suchasni trendy ahrostrakhuvannia yak instrument ryzyk-menedzhmentu [University modern trends of agro-insurance as an instrument of risk-management]. *Tavrijskyj naukovyy visnyk. Seriya: Ekonomika*, vol. 2, pp. 69–77. Available at: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/50> (accessed 25 November 2022).

13. Rusnak A., Karnaushenko A. and Petrenko V. (2018) Strakhuvannya ryzykiv silskohospodarskykh pidpryemstv v Ukraini [Insurance of risks of agricultural enterprises in Ukraine]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 5–10.

14. Karnaushenko A.S. (2022) Efektyvnist' vprovadzhennya tekhnolohiyi blokcheyn v sferu strakhuvannya [The effectiveness of the implementation of blockchain technology in the field of insurance]. *Efektivna ekonomika*, no. 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.11.29>

15. Naybilshi rynky, shcho rozvyvayutsya, u 2019 r. za shchilnistyu strakhuvannya [The largest emerging markets in 2019 by insurance density]. Available at: <https://www.statista.com/statistics/276068/insurance-penetration-in-selected-emerging-countries-worldwide/#:~:text=Insurance%20density%20is%20used%20as,population%20of%20a%20given%20country> (accessed 25 November 2022).

16. Life and non-life insurance penetration in selected countries worldwide in 2020 [The largest emerging markets in 2019 by insurance density]. Available at: <https://www.statista.com/statistics/381174/insurance-penetration-in-selected-countries-worldwide/> (accessed 25 November 2022).

17. Tataryn N., Lopushans'kyi R., Luka P. (2021) Modernizatsiya rynku strakhuvannya Ukrainy v umovakh pandemiyi COVID-19 [Modernization of the insurance market of Ukraine in the conditions of the COVID-19 pandemic]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 25, pp. 25–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-48>
